

Tallinna Linnaarhiiv 130



Tallinna Linnaarhiiv Tolli tänaval. Foto: P. Pillak

■ 11. oktoobril tähistati Tallinna raekojas pidulikult linna arhiivi asutamise 130. aastapäeva. Tallinna Linnaarhiivi juhataja Küllo Arjakas tervitas kohaletulnuid ning andis sissejuhatavalt ülevaate linnaarhiivi asutamisest ja ajaloost. Ta meenutas, kuidas tähistati linnaarhiivi varasemaid juubeleid ning tutvustas arhiivi tänaseid tegemisi.

Küllo Arjakas luges ette linnapea Edgar Savisaare päevakohase kõne, kus toodi esile linnaarhiivi oluline missioon siduda meie minevik mitte ainult oleviku, vaid ka tulevikuga. Ta tõi selle kohta ka ühe väga elulise näite: „Tavainimene ei tarvitse aru saada, milline kasu on meie oleviku ja tuleviku jaoks vanadest ja ülvanaadest ürikutest. Toon siinpuhul vaid ühe näite, kuidas dokument ülikaugest minevikust, õigupoolest vana privileegi hilisem ärakiri, andis võimaluse briljantselt siduda keskaeg Tallinna ja Eesti tulevikupüüdlustega, mis praeguseks on teostunud. Nimelt pidasime aastal 1998 Tallinna vanalinna päevi moto all „750 aastat Lübecki

linnaõigust Tallinnas/Revalis”. Sel puhul toimunud linnaõiguste konverentsil esines ka toonane Saksamaa president dr. Roman Herzog. Ta ütles sõna-sõnalt järgmist: „See asjaolu, et Tallinna kodanikel olid juba aastal 1248 samad õigused kui Lübecki kodanikel, annab praegu Tallinna ja Eesti kodanikele voli küsida Euroopa Liidus neidsamu õigusi, mis Lübecki kodanikel juba on.” Nagu me kõik hästi teame, teostus meie unistus ühinemisest Euroopa Liiduga 2004. aastal.”

Seejärel said sõna tervituseks Tallinna linna-sekretär Toomas Sepp ning Arhiivinõukogu esimees, haridus- ja teadusministeeriumi kantsler Janar Holm. Eesti Rahvusarhiivi nimel kõneles akadeemik Tõnu Tannberg, raamatukogude nimel Eesti Rahvusraamatukogu peadirektor Janne Andresoo ning muuseumide nimel Tallinna Linnamuseumi direktor Kalmar Ulm. Tervituse endiselt Tallinna linnaarhiivaarilt ja praeguselt Toronto ülikooli professorilt Jüri Kivimäelt luges ette Küllo Arjakas. Jüri Kivi-

mäed, kel õppetöö ei võimaldanud Torontost pidustustele sõita, paelub mõte kirjutada kord sellest, kuidas Tallinna Linnaarhiiv kehabab Euroopa mineviku väärtustamist.

Piduliku sündmuse muusikalise osa eest kandis hoolt laulukool WAF (We Are Family) Maikeni (kodanikunimega Kadri Koppeli) juhendamisel.

Linnaarhiivi juhataja Küllö Arjakas esitles ka kahte juubeli puhul ilmunud väljaannet. Dr. Tiina Kala monograafia dominiiklaste ordust ja Tallinna Püha Katariina konvendist¹ ilmus Tallinna Ülikooli ja Tallinna Linnaarhiivi ühisväljaandena tänu Euroopa Teadusfondi programmi grandile ja Tallinna linnavalitsuse rahalisele toetusele. Monograafia käsitleb põhjalikult Tallinna dominiiklaste ajalugu konvendi tekkimisest kuni selle laialisaatamiseni. Siin leiavad valgustamist nii liturgia läbiviimise üksikasjad kui ka vendade argielu, nende kokkupuuted aadli, linlaste ning talurahvaga, samuti kontaktid välismaailmaga. Konvendi käekäiku on vaadeldud paralleelselt jutlustajavendade ordu üldise ajalooa. Raamat põhineb nii seni trükisõnas ilmunud allikatele kui ka mitmesugustele käsikirjalistele arhiiviallikatele eeskätt Tallinna Linnaarhiivi kogudest, aga ka Rootsi, Taani ja Hamburgi riigiarhiividest, samuti Jutlustajavendade ordu keskarhiivi kogudele Roomas. Kasutatud on ka Tallinnas dominiiklaste kloostris asukohal läbi viidud arheoloogiliste kaevamistöõde aruandeid, suurel hulgal publitseeritud allikaid ja kirjandust. Tegemist on akadeemilise faktitiheda uurimusega, kuid autori hea kirjutamisviis võimaldab selle sisust osa saada mitte ainult eriala asjatundjatel, vaid ka laiemal ajaloo- ja kultuurihuviliste ringil.

Teine esitletav raamat annab ülevaate olulisematest ja huvitavamatest pitseritest Tallinna Linnaarhiivis.² Raamat on rikkalikult värvifotodega illustreeritud ja sobilik kingituseks või suveniiriks, sest selgitavad tekstid on nii eesti kui ka inglise ja saksa keeles. Samas on see väljaanne heaks sissejuhatuseks sfragistikasse ehk pitseriteadusesse, millega Eestis ei ole just üleaar palju tegeldud. Seetõttu tuli koostajate töörühmal lahendada küsimused – kuidas

pitsereid kujutada ja kirjeldada, tekstid välja lugeda ja tõlkida. Paljudel juhtudel saadi abi dr. Tiina Kalalt, kes tagasihoidlikkusest ei olnud nõus enda nime töörühma lisamisega. Suurema osa fototööst tegi linnaarhiivi fotograaf Ervin Sestverk, abiks olid ka Ennistuskoda Kanut ning Heiki Valk Tartu Ülikoolist. Raamatu kujundas-küljendas Jana Reidla. Raamat tutvustab huvilistele valikut Tallinna Linnaarhiivi kogudes säilitatavate dokumentide pitseritest. Suureformaadilistel värvitahvlitel kujutatakse 92 pitserit, mille hulgas on esindatud sellised pitserite kasutajad nagu Taani kuninganna Margaret ja kuningad Erik V Klipping, Christoffer II, Waldemar IV Atterdag, Vene tsaarid Ivan IV Julm ja Aleksander I, Poola-Rootsi kuningas Sigismund III Vasa, Rootsi kuninganna Kristiina, Rooma paavst Martinus V, paljud piiskopid, kloostrite abtid ja abtissid, kapiitlid, konvendid, ordumeistrid, komtuurid, foogtid, raehärrad, linnad ning maakonnad. Pitserid on esitatud originaalmõõdus. Ka selle trükise väljaandmist toetas Tallinna linnavalitsus.³

Tallinna Linnaarhiivi algkodus – raekojas – oli vanade aegade vaimus peolaua katnud Menu Catering, seejärel võis praeguses linnaarhiivi asukohas Tolli tänaval nautida koos klaasi veiniga Raivo Tafenau (saksofon) ja Jürmo Eespere (klahvpillid) musitseerimist.

Peep Pillak

Peep Pillak

(1957), MA,
vanemraamatukoguhoidja,
Hoiuraamatukogu,
Suur-Sõjamäe 44A, 11415 Tallinn
peep.pillak@gmail.com

¹ T. Kala. Jutlustajad ja hingede päästjad. Dominiiklaste ordu ja Tallinna Püha Katariina konvent. Acta Universitatis Tallinnensis. Humaniora/Tallinna Linnaarhiivi toimetised nr. 13. TLÜ Kirjastus, Tallinn, 2013, 476 lk.

² Pitserid Tallinna Linnaarhiivis/Siegel aus dem Tallinner Stadtarchiv/Seals from Tallinn City Archives. Koostajate töörühm M. Habicht, J. Kreem, Sille Feldberg. Tallinn, 2013, 111 lk.

³ Need raamatud, nii nagu ka muud Tallinna Linnaarhiivi väljaanded, on soodsalt saadaval linnaarhiivi kantseleis Tolli t. 6.